

Konspekt zajęć z przedmiotu wiedza o
kulturze:

Osobowości w sztuce na tle zmian.
Od impresjonizmu do fowizmu.

Jan Liniany
V ASK

I. LEKCJA PROJEKTUJĄCA

Temat zajęć: **Impresjonizm, postimpresjonizm, fowizm. Cóż to takiego?**

Grupa wiekowa: młodzież średnio szkolna – Technikum, Liceum (wiek: 16-18 lat)

Czas trwania: 45 minut

Cel ogólny:

- Wprowadzenie ucznia w zagadnienia związane z impresjonizmem, postimpresjonizmem i fowizmem.

Cele szczegółowe:

- Uczeń potrafi umiejscowić w czasie nurt postimpresjonistyczny
- Uczeń potrafi wymienić najważniejsze wydarzenia, rozpoczynające i kończące nurt postimpresjonizmu
- Uczeń potrafi zdefiniować pojęcia: impresjonizm, postimpresjonizm, neoimpresjonizm, fowizm,
- Uczeń potrafi wymienić charakterystyczne cechy nurtu.

Metody pracy: podająca (elementy wykładu i pogadanki), waloryzacyjna (eksponująca), poszukujące (problemowe),

Formy pracy: zbiorowa, grupowa zróżnicowana

Środki dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny,
- przykładowe obrazy impresjonistów i fowistów
- tabela do uzupełniania dla uczniów

PRZEBIEG LEKCJI

1. Wprowadzenie:

Nauczyciel rozdaje tabelki i prosi o ich wypełnianie w ciągu najbliższych trzech lekcji.

Uczniowie na zasadzie „burzy mózgów” starają się rozwinąć następujące pojęcia:

- Impresjonizm
- Postimpresjonizm
- Fowizm

Nauczyciel prezentuje kilka obrazów (pokaz slajdów) prezentujących nurty. Zadaniem uczniów jest przyporządkowanie obrazu do nurtu..

Nauczyciel prowokuje dyskusję związaną z cechami nurtów, prosi o wskazanie podobieństw i różnic. Prosi uczniów o zapisanie ich na tablicy w trzech oddzielnych kolumnach.

2. Wyjaśnienie podstawowych pojęć związanych z tematem lekcji:

Impresjonizm, — nurt w sztuce europejskiej, a później także amerykańskiej, który został zapoczątkowany przez grupę paryskich artystów studiujących w Atelier Gleyère oraz w Académie Suisse w ostatniej ćwierci XIX wieku. Osiem paryskich wystaw w latach 1874-1886 zaowocowało zerwaniem nowej sztuki z akademizmem obowiązującym w II połowie tego stulecia. Za początek impresjonizmu uznaje się I wystawę grupy artystów zorganizowaną w atelier fotograficznym Nadara w 1874 roku. Najbardziej charakterystyczną cechą malarstwa i rzeźby impresjonistycznej było dążenie do oddania zmysłowych, ulotnych momentów - "złapania uciekających chwil". Nazwa kierunku została ironicznie nadana przez krytyka sztuki oraz dziennikarza Louisa Leroya i pochodzi od tytułu obrazu Claude'a Moneta *Impresja, wschód słońca*.

Postimpresjonizm, neoimpresjonizm zespół różnorodnych zjawisk artystycznych występujących gł. we Francji między 1886 (ostatnia wystawa impresjonistów z udziałem neoimpresjonistów) a 1905 (wystąpienie fowistów); Ogólną cechą sztuki tego okresu był

odwrót od impresjonizmu, jednakże dla wielu przedstawicieli postimpresjonizmu impresjonizm stał się punktem wyjścia do dalszych poszukiwań twórczych, zwłaszcza dla inicjatorów neoimpresjonizmu. W 1886 r. wykształciła się nowa sztuka korzeniami tkwiąca w impresjonizmie. Artyści grupujący się pod nowym sztandarem neoimpresjonistów chcieli być kontynuatorami twórczości Moneta i jego przyjaciół, nie zgadzali się jednak z ich czysto instynktowną koncepcją artystyczną i przypadkowymi odkryciami. Ich własna koncepcja wyraziła się w metodzie rozumowej, drobiazgowo opracowanej i skodyfikowanej zgodnie ze ściśle określonymi prawami. Byli nowatorami, jednak nie zaniechali wszelkiej tradycji.

Fowizm (fr. *Les Fauves* - dzikie zwierzęta, drapieżniki) - kierunek w malarstwie francuskim początku XX wieku o bardzo żywej i oderwanej od rzeczywistości kolorystyce dzieł. Ponieważ świat widzialny jawi się jako barwny, malarstwo od wieków posługuje się kolorem właściwym naturze rzeczy. Fowizm jako kierunek istniał bardzo krótko, rozwijał się w latach 1905-1908, a więc w czasie, gdy secesja osiągnęła pełnię. Nie należy jednak do typowych zjawisk tego stylu, lecz jest początkiem rewolucji, która dokonała się w sztuce w XX wieku. Jak każda zasada i ta musiała zostać złamana w burzliwym okresie modernizmu. Fowizm to właściwie odłam ekspresjonizmu, który jednak nie posiada płaszczyzny dramaturgicznej i intelektualnej. Ta beztroska wyraża się już w samej nazwie ruchu, pochodzącej od francuskiego rzeczownika *les fauves*, oznaczającego "dzikie zwierzęta". Słowem tym francuski dziennikarz Louis Vauxcelles określił grupę artystów, którzy wystawiali swoje prace na Salonie Jesiennym w 1905 roku.

Pointylizm, mieszanie wyłącznie czystych barw, wydzielenie poszczególnych elementów i zachowanie równowagi i proporcji między nimi oraz dobór plam proporcjonalnych do rozmiaru płótna. Plamy dodatkowo kładzie się obok siebie za pomocą małych punkcików

3. Podsumowanie:

Podsumowanie zajęć stanowi konfrontacja wyników pracy uczniów z wyjaśnieniami.

Następnym elementem podsumowania będzie podział uczniów na 3 grupy, rozdanie im materiałów oraz prośba o stworzenie jakiegokolwiek formy plastycznej według kryteriów wyznaczających dany nurt.

4. Zadanie pracy domowej:

Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie informacji na temat życia i twórczości Vincenta van Gogha, Paula Gauguina, Henri Toulouse-Lautreca

II. LEKCJA PROBLEMOWO-BADAWCZA

Temat zajęć: **Wielkie osobowości w sztuce**

Grupa wiekowa: młodzież średnio szkolna – Technikum, Liceum (wiek: 16-18 lat)

Czas trwania: 45 minut

Cel ogólny:

- Przekazanie informacji dotyczących głównych twórców postimpresjonizmu

Cele szczegółowe:

- Uczeń potrafi wskazać szczególne momenty w życiu poszczególnych twórców.
- Uczeń potrafi wskazać przedstawicieli postimpresjonizmu.
- Uczeń zna podstawowe cechy malarstwa poszczególnych twórców postimpresjonistycznych;

Metody pracy: podająca (informacyjna), waloryzacyjna (eksponująca), poszukujące (problemowe)

Formy pracy: zbiorowa, grupowa zróżnicowana

Środki dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny,
- reprodukcje obrazów poszczególnych twórców
- film „Van Gogh”

PRZEBIEG LEKCJI

1. Wprowadzenie:

1. Nauczyciel rozpoczyna lekcję od krótkiej dyskusji na temat osobowości. Pyta się uczniów czym dla nich jest osobowość, co oznacza, że ktoś jest osobowością, jakie są tego wyznaczniki? Uczniowie zapisują odpowiedzi na tablicy.

2. Nauczyciel dzieli uczniów na 3 grupy. Każdej z grup przydziela zadanie w taki sposób, aby inne nie słyszały. Zadaniem uczniów jest przedstawienie podanej przez nauczyciela postaci (Vincenta van Gogha, Paula Gauguina, Henri Toulouse-Lautreca), wskazanie cech jej malarstwa, oraz podanie krótkiej biografii. Uczniowie jednak nie mogą zdradzać imienia i nazwiska danej osobowości. Gdy wszystkie grupy skończą, zadaniem uczniów jest odgadnięcie, która grupa mówiła o danym twórcy.

3. Nauczyciel podczas pokazu slajdów, zawierającego reprodukcje obrazów, uzupełnia ewentualne braki informacji.

4. Kolejnym etapem lekcji są kalambury. Uczniowie ciągle siedząc w przydzielonych grupach otrzymują kartkę z obrazem, który znalazł się na pokazie slajdów. Ich zadaniem jest pokazanie tytułu obrazu za pomocą gestów. Pozostali uczniowie próbują odgadnąć tytuł.

2. Podsumowanie:

Lekcję podsumowuje projekcja filmu „Van Gogh”. Film mówi o trudnych momentach życia malarza, ale także o jego wielkich sukcesach, niestety pośmiertnych.

Po projekcji fragmentów filmu nauczyciel rozpoczyna pogadankę, prosi uczniów, aby na przykładzie tych trzech postaci podali kryteria, jakie trzeba spełnić, aby stać się osobowością. Uczniowie mogą od razu skonfrontować swoje poglądy z tymi, jakie mieli na początku lekcji.

III. LEKCJA PODSUMOWUJĄCA

Temat zajęć: **Od impresjonizmu do fowizmu. W kręgu przemian.**

Grupa wiekowa: młodzież średnio szkolna – Technikum, Liceum (wiek: 16-18 lat)

Czas trwania: 45 minut

Cel ogólny:

- Utrwalenie wcześniej zdobytych informacji dotyczących postimpresjonizmu

Cele szczegółowe:

- Uczeń płynnie operuje terminami: impresjonizm, postimpresjonizm, fowizm
- Uczeń zna najważniejsze momenty życia twórców - Vincenta van Gogha, Paula Gauguina, Henri Toulouse-Lautreca
- Uczeń potrafi uargumentować wyjątkowość jednego z nurtów na tle innych.

Metody pracy: podające (informacyjne), waloryzujące (eksponujące), poszukująca (problemowa)

Formy pracy: zbiorowa, grupowa zróżnicowana,

Środki dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny,
- komputer
- włączka
- reprodukcje obrazów

PRZEBIEG LEKCJI

1. Nauczyciel przypomina podstawowe informacje na temat impresjonizmu w malarstwie. Następnie puszcza fragmenty utworów impresjonistycznych Ravela „Habanera” i Debussy „Obrazki”. Po wysłuchaniu uczniowie proszeni są o wymienienie cech wspólnych lub różnych dla malarstwa i muzyki.

2. Nauczyciel dzieli uczniów na IV grupy- 3 z nich liczne,mniej więcej liczące tyle samo uczniów oraz jedną mniejszą liczącą 5 uczniów. Każda z trzech grup ma osobne imię. Są to kolejno Vincent van Gogh, Paul Gauguin, Henri Toulouse-Lautrec. Grupa pięciu uczniów to arbitrzy. Zostaje przeprowadzona debata na temat: „moje malarstwo jest najlepsze”. Zadaniem uczniów jest uargumentowanie tej tezy. Arbitrzy podejmują decyzję, która z grup poradził sobie najlepiej z zadaniem.

3. Nauczyciel prezentuje pokaz reprodukcji malarstwa fowistycznego, prosi, aby uczniowie przypomnieli cechy tego nurtu.

Podsumowanie:

1. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję, na temat:, który nurt według uczniów wniósł najwięcej do świata sztuki i który z nich był najbardziej wyjątkowy.

2. Nauczyciel zbiera uzupełnione tabelki w celu ich sprawdzenia i oceny.

3. Nauczyciel prosi uczniów o to, aby siedli w kole, rzuca włóczkę do jednego z uczniów i prosi o jedną opinię na temat zajęć (co Ci się podobało, co się nie podobało, co byś zmienił). Uczeń rzuca włóczkę do ucznia siedzącego naprzeciw i prosi o 1 opinię na temat zajęć. Gdy powstanie spora pajęczyna uczniowie wstają a nauczyciel zwija włóczkę i próbuje odtworzyć opinie uczniów, którzy puszczaają włóczkę.

BIBLIOGRAFIA:

- *A Brief History of Art*, London 2006
- B. Bernard: *Van Gogh*, przeł. A. Bihl, Wrocław 1992
- J. Freeman: *Historia sztuki*, Warszawa 1999
- *Historia Sztuki*, red. A. Merota, Warszawa 1998
- W. Jaworska: *W kręgu Gauguina. Malarze szkoły Pont- Aven*, Warszawa
- B. Osińska: *Sztuka i czas. Od klasycyzmu do współczesności*, T.2, Warszawa 2005
- I. Stone: *Pasja życia*, przeł. W. Kragen, Warszawa 2006
- C. Wiggins: *Postimpresjonizm*, przeł. M. Gołaczyńska, Wrocław 1993

WYKAZ REPRODUKCJI:

Henri Matisse „Portret pani Matisse”

Henri Matisse „Taniec”

Henri Matisse „Niebieska nagość IV”

Georges Rouault „Chrystus przed Piłatem”

Georges Rouault „Auguste”

Georges Rouault “Łódź z różowym żaglem”

Henri de Toulouse-Lautrec „Yvette Guilbert”

Henri de Toulouse-Lautrec “Afisz”

Henri de Toulouse-Lautrec “W moulin rouge”

Paul Gauguin “Skąd przybywamy, kim jesteśmy dokąd idziemy”

Paul Gauguin „Żółty Chrystus”

Paul Gauguin „Autoportret”

Paul Gauguin „Kobiety thaitańskie”

Vincent van Gogh „Autoportret”

Vincent van Gogh „Autoportret z zabandażowanym uchem”

Vincent van Gogh „Słoneczniki”

Vincent van Gogh „Żółty domek”

Vincent van Gogh „Zjadacze kartofli”

August Renoir „Śniadanie wioślarzy”

Claud Monet „Impresja wschód słońca”

TABELKA DO ZAJĘĆ:

Nurt:	Impresjonizm	Postimpresjonizm	Fowizm
Przedstawiciele:			
Cechy malarstwa:			